ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)
z 10. marca 2005 *

V spojených veciach C-96/03 a C-97/03,

ktorých predmetom sú návrhy na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podané rozhodnutiami College van Beroep voor het bedrijfsleven (Holandsko) zo 7. januára 2003 a doručené Súdnemu dvoru 4. marca 2003, ktoré súvisia s konaniami:

A. Tempelman (C-96/03),

manželia T. H. J. M. van Schaijk (C-97/03),

proti

Directeur van de Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory A. Rosas (spravodajca), sudcovia A. Borg Barthet, J.-P. Puissochet, J. Malenovský a U. Lõhmus,

* Jazyk konania: holandčina.

generálny advokát: M. Poiares Maduro,
tajomník: M. Múgica Arzamendi, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 30. septembra 2004,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— pán Tempelman, v zastúpení: H. Bronkhorst, advocaat,

— manželia Van Schaijk, v zastúpení: A. van Beek, advocaat,

— Directeur van de Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees, v zastúpení: E. J. Daalder, advocaat,

— holandská vláda, v zastúpení: J. G. M. van Bakel a H. G. Sevenster, splnomocnené zástupkyne,

— helénska vláda, v zastúpení: V. Kontolaimos, ako aj S. Charitaki a M. Tassopoulou, splnomocnení zástupcovia,

— írska vláda, v zastúpení: D. O'Hagan, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci: P. McGarry, BL,

— talianska vláda, v zastúpení: I. Braguglia a G. Fiengo, splnomocnení zástupcovia,

— vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: R. Caudwell a C. Jackson, splnomocnené zástupkyne, za právnej pomoci: P. Goldsmith a C. Vajda, QC, ako aj P. Harris, barrister,

— Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: T. van Rijn, splnomocnený zástupca,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 2. decembra 2004,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrhy na začatie prejudiciálneho konania sa týkajú výkladu Smernice Rady 85/511/EHS z 18. novembra 1985 o zavedení opatrení spoločenstva na boj proti slintačke a krívačke (Ú. v. ES L 315, s. 11; Mim. vyd. 03/006, s. 265), zmenenej a doplnenej smernicou Rady 90/423/EHS z 26. júna 1990 (Ú. v. ES L 224, s. 13; Mim. vyd. 03/010, s. 122, ďalej len „smernica 85/511"), ako aj výkladu smernice Rady 90/425/EHS z 26. júna 1990 týkajúcej sa veterinárnych a zootechnických kontrol uplatňovaných v obchode vnútri spoločenstva s určitými živými zvieratami a výrobkami s ohľadom na vytvorenie vnútorného trhu (Ú. v. ES L 224, s. 29; Mim. vyd. 03/010, s. 138).

2 Tieto návrhy boli podané v rámci sporu medzi A. Tempelmanom (C-96/03) a Directeur van Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees (riaditeľ štátnej správy inšpekcie dobytka a dobytčieho mäsa, ďalej len „riaditeľ RVV") a sporu medzi manželmi Van Schaijk (C-97/03) a riaditeľom RVV, ktoré sa týkali rozhodnutí, ktorými riaditeľ RVV určil, že u párnokopytníkov patriacich dotknutým osobám bolo podozrenie z nákazy slintačkou a krívačkou a nariadil ich porážku na základe Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (zákon o zdraví a dobrých životných podmienkach zvierat) z 24. septembra 1992 (Stbl. 1992, 585).

Uplatniteľná právna úprava

3 Smernica 85/511 obsahuje základ právnej úpravy, ktorá definuje opatrenia Spoločenstva na boj proti slintačke a krívačke uplatňované v prípade výskytu nákazy. Táto smernica bola zmenená a doplnená smernicou 90/423, ktorá zakázala preventívne očkovanie proti slintačke a krívačke na území celého Spoločenstva a zaviedla politiku boja proti tejto nákaze spočívajúcu v zabití a neškodlivom odstránení nakazených zvierat. Za prísnych podmienok zostáva možné núdzové očkovanie, ku ktorému sa vyžaduje súhlas Komisie Európskych spoločenstiev.

4 Smernica 85/511 vo svojom článku 4 stanovuje najmä, že ak sa v hospodárstve vyskytne jedno alebo viac zvierat podozrivých z nákazy alebo z nakazenia slintačkou a krívačkou, príslušný úrad nariadi úradný dohľad nad hospodárstvom a uloží rôzne opatrenia obmedzujúce pohyb zvierat, produktov, osôb a vozidiel. Podľa okolností pôsobnosť týchto opatrení môže byť rozšírená aj na bezprostredne susediace podniky.

5 Ak sa podľa článku 5 bodu 2 smernice 85/511 preukáže, že jedno alebo viac zvierat je nakazených, príslušný úrad musí bez meškania nariadiť porazenie na mieste a neškodné odstránenie všetkých zvierat vnímavých druhov. Článok 5 bod 4 tejto smernice stanovuje, že uvedený úrad môže rozšíriť pôsobnosť opatrení uvedených v bode 1 tohto článku, t. j. nechať odobrať vzorky na primerané vyšetrenia aj v bezprostredne susediacich podnikoch v prípade, že ich umiestnenie, priestorové usporiadanie alebo kontakty so zvieratami z podnikov, kde sa nákaza vyskytuje, nevylučujú možnosť podozrenia z nakazenia.

6 Podľa článku 8 uvedenej smernice sa stanoví úradný dohľad nad podnikmi, u ktorých úradný veterinárny lekár zistí alebo na základe overených údajov predpokladá, že mohli prísť do styku s podnikmi uvedenými v článkoch 4 alebo 5 smernice presunom osôb, zvierat, vozidiel alebo akokoľvek ináč.

7 Rozhodnutím Komisie 2001/246/ES z 27. marca 2001, ktorým sa stanovujú podmienky boja proti slintačke a krívačke a ich eradikácie v Holandsku pri použití článku 13 smernice 85/511/EHS [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 88, s. 21) bolo v Holandsku povolené supresívne očkovanie definované ako núdzové očkovanie zvierat vnímavých druhov určitých poľnohospodárskych podnikov v určenom okruhu a vykonávané výlučne v spojitosti s preventívnymi porážkami.

8 Rozhodnutie Komisie 2001/279/ES z 5. apríla 2001, ktoré zmenilo a doplnilo rozhodnutie 2001/246/ES (Ú. v. ES L 96, s. 19), povolilo najmä ochranné očkovanie hovädzieho dobytka nachádzajúceho sa v okruhu približne 25 kilometrov v okolí Oene.

9 Článok 10 ods. 1 a 4 smernice 90/425 stanovuje:

„1. Každý členský štát bezodkladne informuje ostatné členské štáty a Komisiu, ak by na jeho území prepukli [vypukli — *neoficiálny preklad*] okrem nákaz, na ktoré sa odvoláva smernica 82/894/EHS, akékoľvek zoonózy, choroby alebo iné príčiny, ktoré by pravdepodobne predstavovali vážne riziko pre zdravie zvierat alebo zdravie ľudí.

Vyvážajúci členský štát bezodkladne zavedie do praxe kontrolné alebo preventívne opatrenia upravené podľa predpisov spoločenstva, obzvlášť vymedzenie ochranných pásiem uvedených v týchto predpisoch, alebo prijme akékoľvek iné opatrenia, ktoré považuje za vhodné.

Členský štát určenia alebo tranzitu, ktorý počas kontroly, na ktorú sa odvoláva článok 5, zistí prítomnosť jednej nákazy alebo príčiny, na ktoré sa odvoláva prvý pododsek, môže, ak je to nevyhnutné, prijať preventívne opatrenia upravené predpismi spoločenstva vrátane karantény zvierat.

Než budú prijaté opatrenia v súlade s odsekom 4, členský štát určenia môže, pokiaľ sú na to závažné dôvody týkajúce sa zdravia zvierat alebo ľudí, prijať dočasné ochranné opatrenia týkajúce sa fariem, stredísk alebo organizácií [alebo — *neoficiálny preklad*] v prípade epizoocie vo vzťahu k ochrannému pásmu, upravené [upravenému — *neoficiálny preklad*] predpismi spoločenstva.

Opatrenia prijaté členskými štátmi sa bezodkladne oznámia Komisii a ostatným členským štátom.

...

4. Komisia v každom prípade reviduje situáciu pri najbližšej príležitosti v Stálom veterinárnom výbore. Prijme nevyhnutné opatrenia na zvieratá a výrobky, na ktoré odkazuje článok 1, a ak to situácia bude vyžadovať, aj na výrobky získané z týchto zvierat, v súlade s postupom stanoveným v článku 17. Komisia sleduje situáciu a podľa rovnakého postupu zmení, doplní alebo zruší prijaté rozhodnutia v závislosti od toho, ako sa situácia bude vyvíjať."

10 Zákon o zdraví a dobrých životných podmienkach zvierat z 24. septembra 1992 stanovuje ako opatrenie boja proti nákazlivým chorobám možnosť príslušného úradu nariadiť usmrtenie zvierat, u ktorých je podozrenie, že sú postihnuté touto chorobou. Podľa Regeling aanwijzing besmettelijke dierziekten (nariadenie označujúce nákazlivé choroby zvierat) z 12. marca 1996 (Staatscourant 1996, s. 61) zviera je považované za podozrivé, ak určený úradník má dôvod sa domnievať, že uvedené zviera malo príležitosť byť nakazené alebo kontaminované a je zvieraťom vnímavého druhu na dotknutú nákazlivú chorobu.

Skutkový stav sporov vo veci samej a prejudiciálne otázky

11 Ako vyplýva z rozhodnutia, ktorým boli položené prejudiciálne otázky v konaní C-96/03, pán Tempelman vlastnil angorské kozy vo Wenume, lokalite nachádzajúcej sa v 25 kilometrovej zóne obkolesujúcej Oene. Dňa 3. apríla 2001 minister poľnohospodárstva rozhodol, že všetky párnokopytníky regiónu Oene majú byť zaočkované a usmrtené. Keďže existencia angorských kôz, ktoré vlastnil pán Tempelman, zdá sa, bola zistená neskôr, riaditeľ RVV rozhodnutím z 23. mája 2001 informoval pána Tempelman, že jeho kozy sú považované za podozrivé z nákazy a že ich treba usmrtiť. Rozhodnutím z 15. novembra 2001 uvedený riaditeľ zamietol námietky podané pánom Tempelmanom proti tomuto rozhodnutiu. Dňa 17. decembra 2001 podal pán Tempelman žalobu proti tomuto zamietavému rozhodnutiu na College van Beroep voor het bedrijfsleven.

12 Ako vyplýva z rozhodnutia, ktorým boli položené prejudiciálne otázky v konaní C-97/03, manželia Van Schaijk mali farmu s chovom dobytka v Ravensteine. Rozhodnutím z 26. marca 2001 riaditeľ RVV informoval týchto chovateľov, že všetky párnokopytníky ich farmy sú považované za podozrivé z nákazy alebo nakazenia z dôvodu, že v susedstve tohto chovu vo vzdialenosti 772 m sa nachádza farma, na ktorej u jedného alebo niekoľkých zvierat je silné podozrenie z nákazy touto chorobou, a že treba ich zvieratá usmrtiť. Rozhodnutím z 15. novembra 2001 riaditeľ RVV zamietol námietky manželov Van Schaijk proti tomuto rozhodnutiu. Dňa 20. decembra 2001 dotknuté osoby podali žalobu proti tomuto zamietavému rozhodnutiu na College van Beroep voor het bedrijfsleven.

13 Na vnútroštátnom súde pán Tempelman a manželia Van Schaijk uviedli viacero žalobných dôvodov poukazujúcich na porušenie tak medzinárodného práva a práva Spoločenstva, ako aj vnútroštátneho práva.

14 Na základe preskúmania žalobných dôvodov týkajúcich sa porušenia vnútroštátneho práva College van Beroep voor het bedrijfsleven v rozhodnutí, ktorým boli položené prejudiciálne otázky vo veci C-96/03, stanovil, že:

„Stratégia zamedzenia akéhokoľvek šírenia (dodatočného) vírusu slintačky a krívačky realizovaná žalovaným do 3. apríla 2001 a pozostávajúca v porážke všetkých párnokopytníkov v okruhu jedného, neskôr dvoch kilometrov, od každého ohniska kontaminácie, nemohla zabrániť pokračovaniu vzniku ohnísk choroby v regióne Oene. V dôsledku toho a tiež s ohľadom na vysokú hustotu chovu dobytka v tomto regióne College van Beroep zastáva názor, že žalovaný mohol dôvodne z veterinárneho hľadiska predpokladať, že v regióne Oene môžu existovať párnokopytníky, ktoré sú nositeľmi patogénov, aj za dvojkilometrovou zónou od ohniska kontaminácie. V tomto ohľade College van Beroep berie do úvahy, že vírus slintačky a krívačky je mimoriadne nákazlivý, môže sa šíriť veľkou rýchlosťou a rôznymi spôsobmi a že, pokiaľ ide o prijímané opatrenia, žalovaný tieto konzultoval s veterinárnymi odborníkmi.

...

So zreteľom na všetky náležité okolnosti College van Beroep nemá žiadny dôvod sa domnievať, že žalobca mal — vzhľadom [na mieru posúdenia, ktorá mu má byť priznaná] — nesprávne odhadnúť riziká v danom prípade. Podľa College van Beroep nemožno potvrdiť, že škoda, ktorú utrpel navrhovateľ v dôsledku rozhodnutia o porážke jeho zvierat, by bola v nepomere k cieľom tohto rozhodnutia. V tejto súvislosti sa College van Beroep navyše domnieva, že žalobné dôvody uvádzané žalobcom opomínajú skutočnosť, ako to vyplýva z tvrdení žalovaného, že každé podozrivé zviera ponechané nažive v regióne Oene predstavuje v zásade riziko z pohľadu boja proti epidémii slintačky a krívačky. Žalobca neuspel s tvrdením, že existovali osobitné okolnosti, ktoré mohli žalovaného doviesť k záveru, že podozrivé zvieratá, ktoré vlastnil, nepredstavovali z veterinárneho hľadiska žiadne závažné riziko."

15 V rozhodnutí, ktorým boli položené prejudiciálne otázky vo veci C-97/03, College van Beroep voor het bedrijfsleven najmä uviedol toto:

„Možno považovať za dostatočne preukázané, že 23., 24. a 25. marca 2001 sa na prvotnej farme nachádzali zvieratá, u ktorých boli pozorované klinické príznaky choroby, takže bolo možné urobiť záver, že tieto zvieratá boli ‚nakazené' v zmysle článku 2 písm. c) smernice 85/511 a mali byť porazené podľa článku 5 tejto smernice. V rozpore s tým, čo mimochodom tvrdili žalobcovia, nato, aby zvieratá boli kvalifikované ako nakazené, nie je potrebné, aby pozorované klinické príznaky boli potvrdené laboratórnymi skúškami. Navyše, okolnosť, že následná laboratórna skúška nemohla potvrdiť infikovanie prvotnej farmy vírusom slintačky a krívačky, nič nemení na skutočnosti, že žalovaný sa v rámci predmetného rozhodovacieho procesu dôvodne mohol, ak berieme do úvahy okamih, keď prijal počiatočné rozhodnutie, obávať nákazy vírusom na uvedenej prvotnej farme. Teda s ohľadom na skutočnosť, že zvieratá žalobcov sa vtedy nachádzali v okruhu jedného kilometra od prvotnej farmy, žalovaný mohol byť dôvodne presvedčený, že uvedené zvieratá mohli byť infikované alebo kontaminované vírusom.

Z tohto pohľadu rozhodnutie z 26. marca 2001, ktoré stanovilo, že zvieratá žalobcov sú podozrivé z kontaminácie vírusom slintačky a krívačky, musí byť považované za správne. V tejto súvislosti College van Beroep berie do úvahy, že vírus slintačky a krívačky je mimoriadne nákazlivý, môže sa šíriť veľkou rýchlosťou a rôznymi spôsobmi. Takisto zohľadňuje skutočnosť, že žalovaný konzultoval s veterinárnymi odborníkmi opatrenia, ktoré bolo treba prijať a že títo odborníci sa domnievali, že farmy nachádzajúce sa v okruhu jedného kilometra od infikovanej farmy, sú vystavené osobitnému riziku kontaminácie. Okrem toho žalobcovia účinne nepopreli toto stanovisko odborníkov."

16 Z podobných dôvodov, aké boli uvedené v rozhodnutí, ktorým boli položené prejudiciálne otázky vo veci C-96/03, College van Beroep voor het Bedrijfsleven v rozhodnutí o podaní návrhu na prejudiciálne konanie vo veci C-97/03 stanovil, že niet žiadneho dôvodu sa domnievať, že žalovaný vo veci samej nesprávne zhodnotil riziká, že škoda utrpená žalobcami v dôsledku rozhodnutia o porážke ich zvierat je v nepomere k cieľom tohto rozhodnutia, alebo, že by tento žalovaný konal v rozpore s článkom 36 zákona o zdraví a dobrých životných podmienkach zvierat. Navyše, tento súd v rámci posudzovaného postupu nenachádza, v čom malo spočívať nedodržanie zásady správneho administratívneho postupu zo strany žalovaného a zneužitie právomoci.

17 Po následnom skúmaní žalobných dôvodov týkajúcich sa porušenia práva Spoločenstva v obidvoch veciach, College van Beroep voor het bedrijfsleven určil, že rozhodnutia o porážke zvierat boli prijaté na základe predpokladov, ktoré nie sú uvedené v smernici 85/511. Vnútroštátny súd teda vo svojom rozhodnutí o začatí prejudiciálneho konania vo veci C-96/03 uvádza, že hoci sa zvieratá nachádzali na jednom z území označených v prílohe III A rozhodnutia 2001/279, pre ktoré bolo stanovené supresívne očkovanie, ani toto rozhodnutie a ani rozhodnutie 2001/246 neboli uplatnené v tom smere, že predmetné zvieratá neboli zaočkované v čase ich porážky. V rozhodnutí o podaní návrhu na začatie prejudiciálneho konania vo veci C-97/03 College van Beroep voor het bedrijfsleven uvádza, že ani rozhodnutie 2001/246 z 27. marca 2001 a ani jeho zmeny v dôsledku rozhodnutia 2001/279

z 5. apríla 2001 neboli uplatnené 26. marca 2001, keď bolo vydané rozhodnutie riaditeľa RVV. V tomto ohľade žiadny z účastníkov konania vo veci samej nepopiera, že rozhodnutia napadnuté pánom Tempelmanom a manželmi Van Schaijk boli prijaté len na základe vnútroštátneho práva.

18 College van Beroep voor het bedrijfsleven uvádza, že členské štáty môžu odvodiť svoju vlastnú právomoc na základe článku 10 smernice 90/425. Predsa sa však pýta, či smernicu 85/511 možno považovať za *lex specialis* vo vzťahu k smernici 90/425.

19 Podľa tohto vnútroštátneho súdu, zdá sa, že zo smernice 90/423 vyplýva, najmä z jej odôvodnení a článkov 1, 4, 5 a 16, že režim boja Spoločenstva proti slintačke a krívačke boja má ucelený charakter. Avšak určité ustanovenia rozhodnutia 2001/246 pripúšťajú, že členské štáty majú takisto právomoc vo veci preventívnych porážok podozrivých zvierat za predpokladu, že žiadna nákaza vírusom slintačky a krívačky nebola zistená.

20 Vzhľadom na tieto okolnosti College van Beroep voor het bedrijfsleven rozhodol konanie prerušiť a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky, ktoré sú zhodné v oboch konaniach vo veci samej:

„1. Priznáva právo Spoločenstva členským štátom právomoc rozhodovať o porážke zvierat podozrivých z nákazy alebo nakazenia vírusom slintačky a krívačky?

2. Ponecháva smernica 85/511/EHS, zmenená a doplnená smernicou 90/423/EHS, členským štátom voľnosť, aby prijali (alebo nariadili prijať) vnútroštátne doplňujúce opatrenia na boj proti slintačke a krívačke?

3. Aké sú obmedzenia, pokiaľ ide o prijatie doplňujúcich vnútroštátnych opatrení, ktoré členským štátom ukladá právo Spoločenstva, vo vzťahu k opatreniam podľa smernice 85/511/EHS, zmenenej a doplnenej smernicou 90/423/EHS."

21 Uznesením predsedu Súdneho dvora z 8. apríla 2003 boli veci C-96/03 a C-97/03 spojené na účely písomnej časti konania, ako aj vyhlásenia rozsudku.

O prejudiciálnych otázkach

22 Položenými otázkami, ktoré treba posudzovať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či právo Spoločenstva udeľuje členským štátom právomoc prijať doplňujúce opatrenia na boj proti slintačke a krívačke k opatreniam stanoveným smernicou 85/511, najmä právomoc pristúpiť k usmrteniu zvierat susedného podniku alebo zvierat nachádzajúcich sa v určenom okruhu okolo podniku s nakazenými zvieratami, a v prípade kladnej odpovede, aké sú hranice stanovené právom Spoločenstva pri výkone takejto právomoci.

23 Podľa pána Tempelmana a manželov Van Schaijk smernici 85/511 odporuje prijímanie doplňujúcich vnútroštátnych opatrení členskými štátmi na boj proti slintačke a krívačke a žiadne ustanovenie práva Spoločenstva, najmä nie článok 10 smernice 90/425 nepriznáva týmto štátom právomoc rozhodovať o porážke zvierat podozrivých z nákazy alebo nakazenia vírusom slintačky a krívačky. Subsidiárne, pokiaľ ide o tretiu otázku, manželia Van Schaijk uvádzajú, že prijaté vnútroštátne opatrenia majú rešpektovať zásadu proporcionality a subsidiarity, čomu tak nebolo v prípade konania vo veci samej.

24 Holandská, helénska, írska, talianska vláda a vláda Spojeného kráľovstva, ako aj Komisia sa domnievajú, že právo Spoločenstva udeľuje členským štátom právomoc rozhodovať o porážke zvierat podozrivých z nákazy alebo nakazenia vírusom slintačky a krívačky a prijať vnútroštátne opatrenia, ktoré idú nad rámec opatrení podľa smernice 85/511. Táto právomoc členských štátov je obmedzená povinnosťou dodržovať výslovné požiadavky, účel a cieľ smernice 85/511, ako aj zásadou proporcionality. Komisia dodáva, že opatrenia prijaté členským štátom musia jej byť oznámené a rovnako tak aj ostatným členským štátom.

25 Ako to uviedol generálny advokát v bode 30 svojich návrhov, smernica 85/511 výslovne nestanovuje, že úradný veterinárny lekár môže pristúpiť k usmrteniu zvierat susediaceho podniku alebo ktoré sa nachádzajú v určenom okruhu okolo podniku so zvieratami nakazenými vírusom slintačky a krívačky.

26 Bez toho, aby bolo potrebné rozoberať skutočnosť, na ktorú upozorňuje aj Komisia, že prípadne v dôsledku redakčnej chyby pri príprave smernice 85/511 článok 5 bod 4 tejto smernice odkazuje len na bod 1 tohto článku a nie aj na bod 2, postačuje uviesť, že táto smernica nemôže byť vykladaná bez toho, aby sa brala do úvahy smernica 90/425, ktorá je základným predpisom vzhľadom na voľný pohyb zvierat a poľnohospodárskych výrobkov.

27 Smernica 90/425, ktorá bola prijatá na účely vytvorenia vnútorného trhu, vychádza zo skutočnosti uvedenej v jej treťom bode odôvodnenia, že hranice sa využívajú na vykonávanie kontroly zameranej na zabezpečenie všeobecnej hygieny a zdravia zvierat. Táto smernica predpokladá, tak ako je to uvedené v štvrtom bode jej odôvodnenia, harmonizáciu základných požiadaviek na zabezpečenie zdravia zvierat. Stanovuje povahu kontrol, ktoré musia alebo môžu byť vykonané členskými štátmi odoslania alebo určenia zvierat, ako aj opatrenia, ktoré musia alebo môžu byť prijaté týmito štátmi.

28 Články 8 a 10 tejto smernice sa týkajú zoonóz, ochorení alebo akýchkoľvek príčin, ktoré môžu zapríčiniť vážne ochorenie zvierat alebo ľudí. Článok 10 najmä stanovuje dočasné ochranné opatrenia, ktoré môžu prijať členské štáty a Komisia, povinnosti každého zasahujúceho orgánu, ako aj postupy, ktoré musia byť dodržované, aby sa problémy so zdravím zvierat a zdravím ľudí riešili za čo najlepších podmienok, pokiaľ ide o rýchlosť a koordináciu.

29 Smernica 90/425 sa uplatňuje, ak žiadny iný právny predpis Spoločenstva nestanovuje ani opatrenia, ktoré môžu byť prijaté a ani postupy, ktoré musia byť dodržané v prípade zoonózy, ochorenia alebo akejkoľvek príčiny, ktorá môže zapríčiniť vážne ochorenie zvierat alebo ľudí.

30 Rovnako treba uvedenú smernicu vzhľadom na šírku rozsahu jej pôsobnosti a jej všeobecný cieľ uplatňovať v prípade, pokiaľ sa predpisy Spoločenstva zdajú byť nedostatočné pre riešenie osobitných problémov v situáciách, ktoré môžu predstavovať vážne nebezpečenstvo pre zdravie zvierat alebo ľudí. V tejto súvislosti Súdny dvor určil, že článok 8 smernice 90/425 musí byť vykladaný s ohľadom na jeho cieľ, ktorým je zabezpečenie ochrany zdravia zvierat a ľudí a vývoj vedeckého poznania (rozsudok z 8. januára 2002, Van den Bor, C-428/99, Zb. s. I-127, bod 38).

31 Treba však uviesť, že Komisia a členské štáty môžu prijať dočasné ochranné opatrenia v súlade s článkom 10 smernice 90/425 iba pri dodržaní práva Spoločenstva. Musia teda dodržať ciele sledované platnou právnou úpravou Spoločenstva a všeobecné zásady práva Spoločenstva, akou je zásada proporcionality. Okrem toho, povinnosť uložená členským štátom informovať Komisiu a ostatné členské štáty podľa článku 10 tejto smernice musí byť jednoznačne dodržaná, aby sa umožnila úzka spolupráca medzi orgánmi týchto štátov a Komisiou.

32 Pokiaľ ide o cieľ sledovaný smernicou 85/511, treba pripomenúť, že tretí bod jej odôvodnenia stanovuje, že čo najskôr po vzniku podozrenia na slintačku a krívačku musia byť prijaté okamžité a účinné opatrenia, ktoré sa uplatňujú ihneď, len čo sa výskyt potvrdí.

33 Podľa posledného bodu odôvodnenia opatrenia zavedené touto smernicou majú len experimentálnu povahu, a teda sa musia preskúmať vzhľadom na vývoj situácie. Pôvodné opatrenia podľa úpravy z roku 1985 boli účinne preskúmané a dôkladne zmenené a doplnené roku 1990 smernicou 90/423, ktorá zaviedla politiku neočkovania sprevádzanú sanitárnou porážkou. Režim zavedený roku 1990 bol rovnako preskúmaný po epidémii roku 2001 na účely zohľadnenia skúseností získaných počas tejto krízovej situácie, ako to vyplýva z odôvodnení smernice Rady 2003/85/ES z 29. septembra 2003 o opatreniach spoločenstva na kontrolu slintačky a krívačky, ktorou sa zrušuje smernica 85/511/EHS (Ú. v. EÚ L 306, s. 1; Mim. vyd. 03/041, s. 5).

34 Aj keď, ako to bolo spomenuté v bode 25 tohto rozsudku, smernica 85/511 nestanovuje usmrtenie zvierat susediaceho podniku alebo zvierat, ktoré sa nachádzajú v určenom okruhu okolo podniku s nakazenými zvieratami, nemožno ju vykladať tak, že jej odporuje takéto opatrenie.

35 Tento výklad by neumožnil dosiahnuť cieľ, ktorým je účinný boj proti tomuto ochoreniu, uvedený v zmienenej smernici. Tak ako uviedli vlády, ktoré predložili svoje pripomienky, ide o prípady, keď je takáto preventívna porážka nutná vzhľadom na rýchlosť šírenia vírusu a skutočnosti, akými sú virulencia ochorenia, dotknuté živočíšne druhy alebo klimatické podmienky.

36 Vo svojich pripomienkach vláda Spojeného kráľovstva, členského štátu obzvlášť postihnutého epidémiou roku 2001, citovala v tomto ohľade výpoveď pána James Marshall Scudamore, Chief Veterinary Officer Spojeného kráľovstva z 29. marca

2001 na High Court of Justice, z ktorej vyplýva, že táto epidémia mohla byť zvládnutá iba na základe zintenzívnenia politiky porážok, ktorá sa na začiatku týkala nakazených zvierat alebo takých, ktoré prišli do priameho styku s týmito zvieratami, v druhej fáze podozrivých zvierat a tých, ktoré sa nachádzali na farmách v blízkosti a napokon, v určitých oblastiach, oviec, kôz a prasiat nachádzajúcich sa v okruhu 3 kilometrov od nakazených fariem.

37 Preto tiež Komisia rozhodnutím 2001/246 založeným na článku 10 smernice 90/425 a článku 13 ods. 3 smernice 85/511 povolila supresívne očkovanie a preventívne porážky zvierat, pričom toto posledné uvedené opatrenie ukladalo podľa článku 1 tohto rozhodnutia usmrtenie vnímavých zvierat podnikov nachádzajúcich sa v určenom okruhu okolo podnikov podliehajúcich obmedzeniam stanoveným v článkoch 4 alebo 5 smernice 85/511, ktoré mali za cieľ neodkladne znížiť počet zvierat vnímavých druhov v infikovanej zóne.

38 Preventívne porážky boli odôvodnené v štvrtom bode odôvodnenia rozhodnutia 2001/246 takto:

„Okrem opatrení prijatých v rámci smernice 85/511/EHS, Holandsko z dôvodu obozretnosti uplatňuje preventívne porážky vnímavých zvierat podnikov nachádzajúcich sa v bezprostrednej blízkosti infikovaných alebo podozrivých podnikov s ohľadom na epidemiologickú situáciu a na vysokú hustotu výskytu vnímavých zvierat na určitých častiach územia."

39 Súdny dvor stanovil, že predpisy uvedené v rozhodnutí 2001/246 vytvárajú dostatočný právny základ pre právomoc Komisie prijať uvedené rozhodnutie (rozsudok z 12. júla 2001, Jippes a i., C-189/01, Zb. s. I-5689, bod 127).

40 Z týchto skutočností vyplýva, že smernicu 85/511 nemožno vykladať v tom zmysle, že opatrenia, ktoré stanovuje, nemôžu byť doplnené opatreniami Spoločenstva alebo vnútroštátnymi opatreniami prijatými na základe smernice 90/425.

41 V tomto ohľade vypustenie slova „minimálne" v článku 1 smernice 85/511 v rámci jej zmeny a doplnenia na základe smernice 90/423 nemožno vykladať, ako to uvádza pán Tempelman a manželia Van Schaijk, ako vôľu zákonodarnej moci Spoločenstva presným spôsobom vymedziť opatrenia boja proti nákazlivým ochoreniam, ktoré môžu byť prijaté v prípade epidémie. Ako to uviedol generálny advokát v bode 35 svojich návrhov, vypustenie tohto slova totiž musí byť chápané v kontexte prijatia jednotnej politiky preventívneho neočkovania. Navyše výklad, na ktorý sa odvolávajú žalobcovia vo veci samej, by bol v rozpore so zámerom zlepšiť režim boja proti nákazlivým ochoreniam uvedeným v poslednom bode odôvodnenia smernice 85/511, ktorého obsah nebol zmenený prijatím smernice 90/423.

42 Pokiaľ ide o právomoci členských štátov do doby, kým nie sú prijaté opatrenia Komisiou, článok 10 ods. 1 druhý pododsek smernice 90/425 stanovuje, že v prípade zoonózy, choroby alebo inej príčiny, ktoré by pravdepodobne predstavovali vážne riziko pre zdravie zvierat alebo zdravie ľudí, vyvážajúci členský štát bezodkladne zavedie do praxe kontrolné alebo preventívne opatrenia upravené predpismi Spoločenstva, alebo prijme akékoľvek iné opatrenia, ktoré považuje za vhodné.

43 Na rozdiel od toho, čo tvrdia manželia Van Schaijk, použitie spojky „alebo" uvádzajúcej poslednú časť vety uvedeného pododseku sa má vykladať tak, že nedáva členskému štátu na výber medzi opatreniami stanovenými právnou úpravou Spoločenstva a inými opatreniami, ktoré považuje za vhodné. Výklad tohto ustanovenia v súlade s jeho sledovaným cieľom, ktorým je ochrana zdravia zvierat a ľudí, vedie totiž k chápaniu uvedeného ustanovenia v tom zmysle, že mu neodporuje to, ak si členský štát prijme opatrenia, ktoré považuje za vhodné, ako doplnenie zavedenia do praxe kontrolných alebo preventívnych opatrení podľa predpisov Spoločenstva.

44 Okrem toho sa výraz „dočasné ochranné opatrenia" uvádzaný v článku 10 ods. 1 v štvrtom pododseku smernice 90/425 má vykladať s ohľadom na všeobecný cieľ ochrany zdravia zvierat a zdravia ľudí, a nie v tom zmysle, že odporuje všetkým opatreniam, ktoré nesmerujú k zachovaniu každého jednotlivého zvieraťa, a najmä opatreniam ukladajúcim porážku zvierat, ktoré môžu byť nakazené.

45 Preto za okolností v konaniach vo veci samej mohli holandské orgány považovať za nevyhnutné pristúpiť k preventívnemu porazeniu zvierat pána Tempelmana a manželov Van Schaijk.

46 Nech už sú dočasné ochranné opatrenia prijaté členským štátom na základe článku 10 ods. 1 smernice 90/425 alebo Komisiou na základe článku 10 ods. 4 rovnakej smernice, tieto musia dodržovať zásadu proporcionality (pozri v tomto zmysle, pokiaľ ide o opatrenia prijaté členským štátom určenia, rozsudok z 3. júla 2003, Lennox, C-220/01, Zb. s. I-7091, bod 76; pokiaľ ide opatrenia prijaté Komisiou, rozsudky z 5. mája 1998, Spojené kráľovstvo/Komisia, C-180/96, Zb. s. I-2265, body 96 až 111, a Jippes a i., už citovaný, bod 113).

47 Z ustálenej judikatúry vyplýva, že zásada proporcionality, ktorá je súčasťou všeobecných zásad práva Spoločenstva, vyžaduje, aby prijímané akty nešli nad rámec toho, čo je vhodné a nevyhnutné na dosiahnutie legitímnych cieľov sledovaných predmetnou právnou úpravou, čo znamená, že ak je možnosť výberu z niekoľkých vhodných opatrení, treba zvoliť najmenej obmedzujúce a ním spôsobené nežiaduce následky nesmú byť neprimerané vo vzťahu k sledovaným cieľom (rozsudky Jippes a i., už citovaný, bod 81, a Lennox, už citovaný, bod 76).

48 Pri tomto posudzovaní treba zohľadniť súhrn všetkých súčasných chránených záujmov a najmä vlastnícke právo (pozri v tomto zmysle rozsudok z 12. júna 2003, Schmidberger, C-112/00, Zb. s. I-5659, bod 79), ako aj požiadavky na dobré životné podmienky zvierat (pozri v tomto zmysle už citovaný rozsudok Jippes a i., bod 79).

49 Z rozhodnutia o podaní návrhu na prejudiciálne konanie vyplýva, že College van Beroep voor het bedrijfsleven preskúmal uplatnenie vnútroštátneho práva obdobne, ako sa to vyžaduje pri posudzovaní dodržania zásady proporcionality v práve Spoločenstva a stanovil, že predmetné opatrenia vo veci samej neboli neprimerané. Je však vecou tohto vnútroštátneho súdu, aby preveril s ohľadom na právo Spoločenstva, či z tohto skúmania okolností, za ktorých boli prijaté rozhodnutia o porážke namietané v konaniach vo veci samej, možno vyvodiť, že zásada prioporcionality bola dodržaná.

50 Okrem zásady proporcionality členský štát, ktorý prijíma dočasné ochranné opatrenia v súlade so smernicou 90/425, musí dodržovať povinnosti, ktoré táto smernica ukladá a postup, ktorý zavádza. V tejto súvislosti článok 10 ods. 1 piaty pododsek stanovuje, že opatrenia sa bezodkladne oznámia Komisii a ostatným členským štátom [už citovaný rozsudok Lennox, bod 75; o povinnostiach bezodkladného oznámenia a lojálnej spolupráce v prípade prijatia dočasných ochranných opatrení podľa článku 8 smernice 90/425 pozri už citovaný rozsudok Van den Bor, body 45 až 48; pozri tiež analogicky, pokiaľ ide o opatrenia prijaté na základe smernice Rady 89/662/EHS z 11. decembra 1989 o veterinárnych kontrolách v obchode vnútri spoločenstva s cieľom dobudovania vnútorného trhu (Ú. v. ES L 395, s. 13; Mim. vyd. 03/009, s. 214), rozsudok z 22. októbra 2002, National Farmers' Union, C-241/01, Zb. s. I-9079, bod 60].

51 Komisia v tomto ohľade uviedla, že prijatie predmetných opatrení vo veci samej holandskými orgánmi sa uskutočnilo v rámci vzájomnej úzkej spolupráce.

52 Na základe vyššie uvedeného treba na otázky, ktoré položil College van Beroep voor het bedrijfsleven, odpovedať takto:

Keďže slintačka a krívačka je choroba, ktorá predstavuje vážne ohrozenie zvierat, článok 10 ods. 1 smernice 90/425 priznáva členským štátom právomoc prijať doplňujúce opatrenia na boj proti tejto chorobe k opatreniam stanoveným smernicou 85/511, najmä právomoc pristúpiť k usmrteniu zvierat susedného podniku alebo zvierat nachádzajúcich sa v určenom okruhu okolo podniku s nakazenými zvieratami.

Takéto doplňujúce opatrenia musia byť prijaté pri dodržaní cieľov sledovaných platnou právnou úpravou Spoločenstva, najmä smernicou 85/511, všeobecných zásad práva Spoločenstva, akou je zásada proporcionality, a oznamovacej povinnosti stanovenej v článku 10 ods. 1 smernice 90/425.

O trovách

53 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

Keďže slintačka a krívačka je choroba, ktorá predstavuje vážne ohrozenie zvierat, článok 10 ods. 1 smernice Rady 90/425/EHS z 26. júna 1990 týkajúcej sa veterinárnych a zootechnických kontrol uplatňovaných v obchode vnútri spoločenstva s určitými živými zvieratami a výrobkami s ohľadom na vytvorenie vnútorného trhu priznáva členským štátom právomoc prijať doplňujúce opatrenia na boj proti tejto chorobe k opatreniam stanoveným smernicou Rady 85/511/EHS z 18. novembra 1985 o zavedení opatrení spoločenstva na boj proti slintačke a krívačke zmenenou a doplnenou smernicou Rady 90/423/EHS z 26. júna 1990, najmä právomoc pristúpiť k usmrteniu zvierat susedného podniku alebo zvierat nachádzajúcich sa v určenom okruhu okolo podniku s nakazenými zvieratami.

Takéto doplňujúce opatrenia musia byť prijaté pri dodržaní cieľov sledovaných platnou právnou úpravou Spoločenstva, najmä smernicou 85/511, zmenenou a doplnenou smernicou 90/423, všeobecných zásad práva Spoločenstva, akou je zásada proporcionality, a oznamovacej povinnosti stanovenej v článku 10 ods. 1 smernice 90/425.

Podpisy